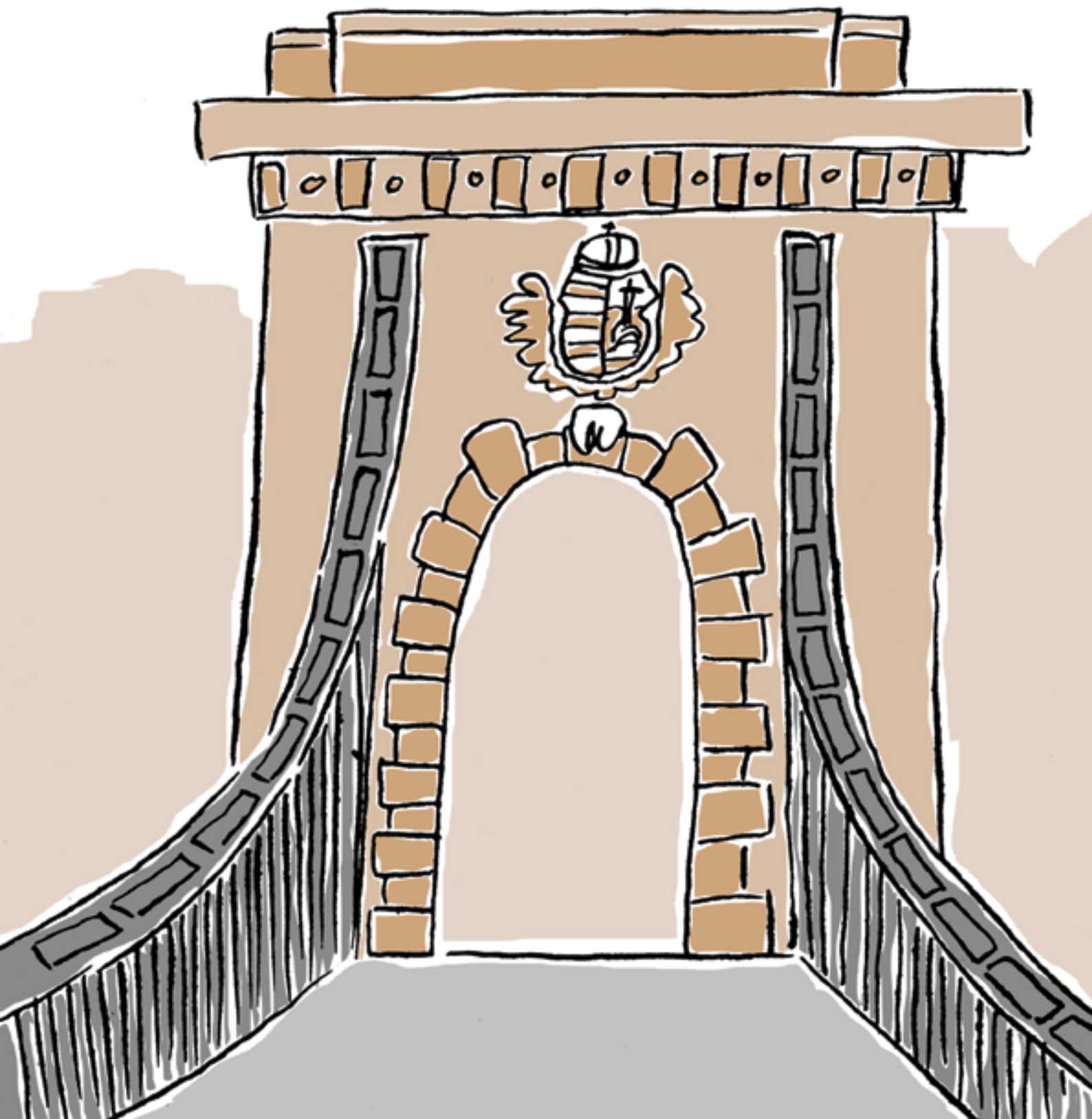

Széchenyi és Kossuth vitája

6/1A

Reformkori gondolatok

Csoportos feladatlap

Széchenyi István a magyar gazdaságról és az ősiség törvényéről

A nemesi függetlenség megvédése önmagában csekély eredmény, ha nem párosul vele az új idők követelményeinek kielégítése, ha nem fejlesztik a gazdaságot, kereskedelmet... kereskedelemről beszélnek, meg új vállalkozásokról, csatornáról, lóversenyről... hogyan lehetséges mindez pénz nélkül, hitel nélkül? És melyik bécsi vagy akár párizsi bankár ad hitelt egy olyan magyar nemesnek, kinek birtokát az ősiség törvénye védi a lefoglalás ellen, s akin ezért semmiféle adósságot behajtani nem lehet?

Egy Széchenyit megfigyelő titkosrendőr (képzelt) jelentéséből

A gróf (ti. Széchenyi) túl sok dologgal foglalkozik egyszerre... Délelőtt a Casino dolgában szaladgál, személyesen ügyel fel a festésre, a bútorok elhelyezésére, ellenőrzi a részvényes tagok által küldött borospalack-szállítmányt; közben már a lovászmesterével tárgyal a legközelebbi futtatásról, levelet diktál egy pesti gőzmalom felállítása ügyében; délután egészen váratlanul egy pest-budai állandó híd terveit kezdi magyarázni valakinek; majd a tudósokkal, írókkal tárgyal az akadémia dolgában; este lótenyésztési könyvét írja...

El kell ismerni, meg is van a látszatja e sok buzgólkodásnak. Az Akadémia alapítására törvényt hoztak, Pozsonyban, majd Pesten sor került az első lófuttatásokra is, és szépen fejlődik a pesti Casino... Még a nagy Metternich is kilátásba helyezte, hogy tiszteletbeli tagja lesz...

Széchenyi gróf hiába mondja, hogy a Casino meg a lófuttatás csupán a társasági élet fellendítését van hivatva szolgálni; ... mindeme buzgólkodás célja a kormányellenes hangulatok szítása... (83–85. l.)

Fekete Sándor: *Széchenyi István*. Móra Könyvkiadó, 1968. (Részlet)

Kérdések

Miért hitelképtelen a magyar nemes? _____

Mi jelenti az ország fejlődését Széchenyi szerint? _____

Hány ügyet nevez meg az informátor, amivel Széchenyi párhuzamosan foglalkozik?

Mi a célja a lóversenynek és a Casinónak Széchenyi szerint? _____

6/1B

Reformkori gondolatok

Csoportos feladatlap

Széchenyi István a Hitel című mű várható fogadtatásáról

Én [a Hitelben] a Bécs ellen ágáló magyar nemesektől eltérően nem a kormányt szidom elmaradottságunk miatt, hanem saját magunkat korholom... de úgy látszik, Bécsben ezt sem kedvelik, mert számukra a magyar elmaradottság sok előnyt kínál. Igazi ellenzőim, ... a magyar nemesek közül fognak kikerülni, [akik] megszokták, hogy sokat fecsegjenek a mi dicső eleinkről, pedig azok megfélemedeztek a leglényegesebből: a nemzeti függetlenségről!... Most már semmire sem megyünk azzal, ha bősz szavakkal Bécs ellen acsarkodunk; előbb meg kell erősödnünk, hogy azután visszaszerezhessük önállóságunkat.

Széchenyi a Lánchíd építése körüli vitákról

... miből építsék fel a hidat? Ki fedezze a költségeket? A kormány? Esze ágában sincs, jó. Ha nem akadályozza. A városok, Pest és Buda? Csak a kormány engedélyével tehetnék, de pénzük különben sincs. Magánosok? Kinek lenne ennyi tőkéje? ... Egyetlen megoldás kínálkozik: a vám. Az építésre felvett kölcsönöket viszonylag hamar vissza lehetne téríteni a vámpénzből. ... De a nemesség – előjogaira hivatkozva [hallani sem akar a dologról]. „Veszélyben a nemzeti szabadság! A híd pilléreiével sírkövet akarnak állítani a magyar nemes ősi kiváltságainak hullámsírja fölé!” ... De ha csak a nemessel lenne baj! A kutyabőrösök a kiváltságukat védik, ez kicsit még érthető is. Ám a pesti polgárok, akiknek elsősorban fog hasznót hajtani a híd, még azok is mennyi akadályt tudnak kitalálni! Hol legyen a híd? Kié legyen a híd? A városoké-e vagy a nemzeté? Mert ha a nemzeté lesz, akkor a városoknak nem is kell az egész...

Fekete Sándor: *Széchenyi István*. Móra Könyvkiadó, 1968. (Részlet)

Kérdések

Miben látja a Hitel szerzője a magyarországi elmaradottság legfőbb okát? _____

Miért gondolja úgy Széchenyi, hogy a Hitel legfőbb ellenzői a magyar nemesek lesznek?

Milyen tulajdonságát emeli ki Széchenyi a nemességnek? _____

Mi a nemzeti önállóság előfeltétele a jelen viszonyai között Széchenyi szerint?

Milyen gazdasági és milyen politikai problémára vet fényt a Lánchíd építése körül kialakult vita? _____

6/1C

Reformkori gondolatok

Csoportos feladatlap

Kölcsey kifakadása az önző társadalmi-politikai csoportok szűklátókörűsége ellen

Magyarországon a népérdek hangzatos neve alatt három különböző érdek él, miket egymással megegyeztetni, egymásba olvasztani – úgy látszik – még nem tudunk, nem is akarunk: ez a nemesség, a polgárság és a parasztság érdeke. A nemesség az udvar ellen küzd, az alkotmányért, a másodikat (ti. a polgárt) nyomja, a harmadikon (ti. a parasztságon) pártfogói felséget akar gyakorolni, hogy maga alatt tarthassa. A polgárság gyenge, hangadói fejet hajtának az udvar előtt. A parasztság érdeke pedig nyíltan még sohasem fogalmaztatott meg.

Széchenyi (képzelt) töprengése az önző érdekekről

Ha Kossuth Lajosnak ősi grófi kastélya, harmincezer birkája, tucatnyi háza és birtoka, három háza és sok ezer hold földje lenne, vajon ugyanolyan lelkesen izgatna a fennálló rend ellen? Sőt az ő helyében Kossuth Lajos megírta volna-e a Hitelt és a stádiumot, felajánlotta volna-e évi jövedelmét egy tudós társaság céljaira? Kossuth azt teszi, amit érdekei diktálnak, egy vagyontalan lapszerkesztő érdekei, ne róják fel hát Széchenyi Istvánnak, hogy néha-néha ő is igyekszik megóvni a saját érdekeit... amelyek a rend erőszakos felforgatása helyett a békés és nyugodt átalakulást sürgetik.

Széchenyi terve a kétgarasos adóról

Ha minden birtokos évenként két garas telekdíjat fizetne adóba minden hold földje után, az így befolyt összeg ötmillió forintba rúgna. Harmincöt év alatt le lehetne törleszteni a százmilliós kölcsönt, vagyis a kétgarasos adóval megalapozhatnánk országos beruházásainkat.

Fekete Sándor: *Széchenyi István*. Móra Könyvkiadó, 1968. (Részlet)

Kérdések

Miben látatja a szövegrészlet a liberális reformerek érdekegyesítési politikájának legfőbb akadályát? _____

Hogyan mutatkozik meg az idézetben a főnemesség anyagi érdekeltsége a kossuthi radikalizmussal szemben? _____

Vélhetően mi lesz a sorsa az országgyűlésben ennek a javaslatnak? _____

6/1D

Reformkori gondolatok

Csoportos feladatlap

A Kossuth által felvetett témák a Pesti Hírlap vezércikkeiben

A Pesti Hírlap az érdekegyesítés jegyében megszületett ellenzéki liberális értékrendet fejlesztette tovább. ... „jogban és szabadságban” egységes polgári magyar nemzet megteremtését tűzte célul... Cikkeiben síkra szállt a nem nemesek birtokbírhatásáért, az ősi-ség és a hitbizományok eltörléséért... az örökváltság megvalósításáért. Kossuth szerint az általánosan kötelező örökváltás anyagi terhének egy részét (vagy egészét) az államnak kell biztosítania... A polgári jogegyenlőséget a már létező jogok kiterjesztésével, illetve a személyi és politikai szabadságjogok bővítésével igyekezett elérni (vélemény- és sajtó-szabadság, vallásszabadság, zsidóság emancipációja, törvény előtti egyenlőség, nyilvános igazságszolgáltatás...).

Kossuth egy általános közteherviselési programot vallott, de ... első lépésként a háziadó elvállalásával is megelégedett volna. ... a nemzeti-nemzetiségi érdekegyesítés jegyében igyekezett a magyarosodást elősegíteni. Alapkövetelményként a kormányzás és a közigazgatás magyarnyelvűségét jelölte, és... abban bízott, hogy az alkotmányos jogok kiterjesztéséért cserébe a nemzetiségek lassan elmagyarosodnak.

Cikkei bőven foglalkoznak a gazdaság kérdéseivel. 1842 közepére az iparfejlesztés, a vám-kérdés, a kereskedelem és a közlekedés tárgyaiban tett javaslatai az önálló nemzetgazdaság megvalósításának útját jelölték ki (Iparegyesület létrehozása, iparmű-kiállítások szervezése, iparoktatás megszervezése, önálló magyar védvám megvalósítása – Védegylet, önálló magyar külkereskedelem javaslata – Vukovár – Fiume vasútvonal szorgalmazása, Magyar kereskedelmi Társaság létrehozása).

Veliky János (szerk.): *Polgárosodás és szabadság.*

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999. (Részlet)

Kérdések

Hogyan vélekedik Kossuth az örökváltság kérdéséről? _____

Milyen feladatokat jelöl meg az örökváltsággal kapcsolatosan? _____

Melyek voltak a Kossuth által követelt polgári szabadságjogok? _____

Milyen lépést szorgalmazott a közteherviseléssel kapcsolatosan? _____

Milyen álláspontot foglalt el a nemzetiségekkel kapcsolatban? _____

Milyen konkrét lépéseket tett az ipar-, illetve gazdaságfejlesztés érdekében? _____

6/1E

Reformkori gondolatok

Csoportos feladatlap

Széchenyi kritikája Kossuth Pesti Hírlapban megfogalmazott politikájával szemben

Széchenyi a Pesti Hírlap megjelenését követően már 1841-ben élesen bírálta Kossuthot. A Kelet népe című könyvében azt vetette Kossuth szemére, hogy túlzó modorával és hibásan megválasztott taktikájával veszélybe sodorja a biztató politikai változásokat... az alsó néprétegeket a felsők ellen gerjeszti, „hírlapi izgatásaival” akaratlanul is forradalmat provokál.

A reform Széchenyi szerint fokozott kíméletet és óvatosságot igényel. Széchenyi abban bízott, hogy a fordulat (ti. az 1839–40-es országgyűlésen az udvar gesztusaiban érzékelhető politikai enyhülés) kedvező háttérrel biztosít egy kiszámítható, felülről szabályozott fejlődéshez. Rémisztette, hogy a reformok kezdeményezése kicsúszik a szerinte arra alkalmas társadalmi csoport kezéből. (Az átalakulás úgyis végbe fog menni – fogalmazott Kossuth harciasan – „veletek, általatok, ha nektek tetszik, nélkületek, ellenetek, ha kell.”)

Széchenyi attól tartott, hogy az érdekeik sérülésétől féltő főnemesi, birtokosi rétegek a konzervatív ellenállás irányába fordulnak, és társadalmi-politikai súlyuknál fogva a reformokat kisiklathatják. Félt attól is, hogy Bécs provokációnak fogja fel az ellenzék radikalizálódását, és ez megakasztja az udvar politikájában érzékelhető enyhülést. Óvott a nemzetiségekkel szembeni türelmetlen nacionalista politika veszélyeitől is.

Kettejük vitája a személyes ellentéteken túl a polgárosodás két alternatívájának szembenállását is mutatja. Míg Széchenyi egy szűkebb elit vezette (elitárius), Bécs irányában az egyeztetésben bízó (középutas) és a stabilitást féltve őrző, a társadalmi elit igényeihez a tempót visszaigazító (mérsékelt) reformértékrendet vallott, addig Kossuth a nemesi indíttatású, de a jogkiterjesztés irányába nyitott, saját rendi érdekein túllépő, az ország alkotmányos önrendelkezését védő-kiépítő (ellenzéki) és a tempójában lendületesebb liberális orientációt jelentette.

Veliky János (szerk.): *Polgárosodás és szabadság.*

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999. (Részlet)

Kérdések

Mi volt a Kossuthot bíráló könyv címe? _____

Mi volt az a pozitívnak ítélt folyamat, aminek a megakadását féltette Kossuth „hírlapi izgatásaitól”? _____

Kiben látta Széchenyi a reformok irányítására hivatott társadalmi-politikai erőt? _____

Kiben látta Kossuth a reformok irányítására hivatott társadalmi-politikai erőt? _____

Hogyan viszonyult Széchenyi az udvarhoz a reformprogram megvalósítását illetően? _____

Hogyan viszonyult Kossuth az udvarhoz a reformprogram megvalósítását illetően? _____

6/1F

Reformkori gondolatok

Csoportos feladatlap

Adalékok a gazdaság helyzetére vonatkozóan

Bár a lemaradás az örökös tartományokhoz képest szembeszökő volt, a reformkor éveit mégis látványos fejlődés jellemezte. A mezőgazdaságban folyamatossá vált az árutermelés. Szembetűnő jelenség volt a gyors városiasodás. Számos vidéki központ lakossága megkétszereződött. Pest pedig háromszorosára duzzadt fél évszázad alatt. A közlekedés javulása fokozatosan országos méretűvé kapcsolta össze a helyben már kialakult piacokat. Az egységes piac szerveződését mutatta Pest országos központtá fejlődése is. Egy-egy pesti vásár forgalmát már az 1820-as években 15-16 millió Ft-ra becsülték, és Lipcse vagy Frankfurt jelentőségével mérték össze. „Pest növekedése az utolsó néhány évben olyan rendkívüli méreteket öltött, hogy ez idő szerint a háznak több mint a fele úgy hat, mintha csak tegnap épült volna. Jelenleg kilencven ház épül a városban...” (John Paget angol utazó)

Megnőtt a távolsági kereskedelem jelentősége. A gazdagodó terménykereskedők a '30-as évek második felétől egyre nagyobb összegeket fektettek az infrastruktúra fejlesztésébe. Vasútépítés, bankalapítás, hídépítés, folyamszabályozás, ipari beruházások. A Hatvany-Deutsch család vagyonának alapítója például Aradról indult. Kezdetben dél-magyarországi terménykereskedelemmel foglalkozott, később biztosítóügyletekbe kezdett, majd – immáron Pesten – vasútépítésbe fektet. Fiai gőzmalom-alapítással, cukorgyárépítéssel, fűrészüzem, papírgyár létrehozásával gyarapították a családi vagyont.

A '40-es évekre az iparban foglalkoztatottak aránya (1825-höz képest) 135%-kal nőtt. Mintegy 500 nagyobb, tőkés jellegű üzem működött. Gépi üzemű papírgyárak alakultak, több mint húsz cukorfőző működött, megjelentek a gőzzel üzemelő nagymalmok. A magyarországi vasipar termelése néhány év alatt megkétszereződött, és a birodalomban a harmadik helyre került.

Év	Hajó	Uszály	Utazó	Áru (bécsi mázsa)
1835	5	-	17 727	38 529
1837	10	-	47 436	97 991
1840	19	-	125 293	368 683
1844	29	19	555 864	1 083 354
1847	41	101	825 517	3 184 778

A Dunai Gőzhajózási Társaság Bécs felé irányuló áru- és személyforgalma

Kérdések

Melyek voltak a mezőgazdaság fejlődésének legfőbb jelei? _____

Melyek voltak az ipar fejlődésének legfőbb jelei? _____

Milyen szerepet töltött be a nagykereskedő réteg a gazdaság fejlesztésében? _____

6/1G

Reformkori gondolatok

Csoportos feladatlap

Széchenyi a jobbágyi robotról

Széchenyi kimutatta, hogy a jobbágymunka már a nemességnek sem válik hasznára. Példákkal igazolta, hogy a fizetett napszamosok tízszer annyit is elvégeznek ugyanannyi idő alatt, mint a robotos jobbágyok. „Se bot, se vessző nem hozott még egy országot is virulásra, s csak halvány s rossz illatú virágot természet a kényszerítve dolgozó kéz...”

Kölcsey Ferenc: Az örökös megváltás ügyében

„Hazánk történetében a példák borzasztóbbak, mint akárhol. Említem a Dózsa vérengző tetteit... s ki az, ki még most is borzadva nem tekintene a kolera éveire¹, midőn némely megyékből a legrettenetesebb tetek híre az egész országot keresztülrázá. ... mi a mód, mely bennünket megoltalmazand? Talán a hóhérpallos és a kötél? Nyomorult eszközök! ... ezt [ti. a gyűlölet szellemét] nem zabolázza meg félelem, nem győzi le hatalom, ezt csak megszelídíteni lehet. Nem egyébbel pedig, csak oly közös érdekekkel, mely társaság [értsd: a társadalom] tagjait egyformán kösse a hazához; s ez az érdek csupán két szó: szabadság és tulajdon.”

Wesselényi Miklós: Balítéletekről

„... a nemesség az ország nagy részében többnyire bárdolatlan, vastag tudatlanságban, galád korhelységben s lusta henyeségben öli el idejét addig, míg a minden terheket hordó parasztság véres verítékivel műveli a földet, mely neki szigorú élelmén kívül csak egy hideg sírt ad bizonyos enyhelyül, és míg vérével oltalmazza azon hazát, amelyben ő nem is polgári tag, és melyben csak terhes kötelességekkel, de igen kevés szabadsággal bír... A parasztságnak a nemesség elleni balvélekedése, s fájdalom – lehet mondani – gyűlölsége valójában igen szomorú következésű, s ezáltal a két rend közti hézag örökké nő, s szétválva erőtlenekek maradnak azok, kiknek oly szükséges lenne kezét fogni, s akik egyesülve erősek lennének”

Széchenyi levele Wesselényinek

„Nem lehetetlen, sőt hihető, hogy a kolera felébredése, józan látásra, engedményekre fogja készíteni a maradiakat is [ti. az örökváltság kérdésében]”

¹1831-ben súlyos kolerajárvány tört ki az országban. A betegség különösen a felvidéki területeken pusztított. Az egészségügyi hatóságok a kutak fertőtlenítésével igyekeztek fékezni a betegséget, de a nagy mennyiségben a kutakba szórt klórmész több esetben újabb betegségeket okozott. Abaúj megyében elterjedt a hír, hogy az urak mérgezik a parasztokat. Terebes község jobbágyai elfogták az útbiztost, akinél klórmentes zacskót találtak. A feldühödött tömeg megrohanta és felgyújtotta a grófi kastélyt. Ezt követően a környező vidék nemesi kúriái egymás után estek áldozatul a gyilkos indulatnak. A parasztok vadállati kegyetlenséggel végeztek gyűlölt uraikkal.

A lázadók ellen küldött katonai erők rövid idő alatt levertek a megmozdulásokat. Bevezették a statáriumot (rögtön ítélő bíróság). Több mint 150 embert a helyszínen felakasztottak. Úr és szolga között helyreállt a kényszerű béke.

Kérdések

Milyen érveket említ az örökváltság mellett Széchenyi? _____

Milyen érveket említ az örökváltság mellett Kölcsey? _____

Milyen érveket említ az örökváltság mellett Wesselényi? _____

Milyennek mutatja Wesselényi a nemességet? _____

6/2

Reformkori gondolatok

Ellenőrző kérdések

Hogyan vélekedik Széchenyi, illetve Kossuth az örökváltság kérdéséről?

Hogyan viszonyult Kossuth, illetve Széchenyi az udvarhoz a reformprogram megvalósítását illetően? _____

Kiben látta Kossuth, illetve Széchenyi a reformok irányítására hivatott társadalmi-politikai erőt? _____

Melyek voltak a Kossuth által követelt polgári szabadságjogok? _____

Melyek voltak a korszakban mezőgazdaság, illetve az ipar fejlődésének legfőbb jelei? Sorolj fel legalább hármat-hármat! _____

Mi a célja a lóversenynek és a Casinónak Széchenyi szerint? _____

Miben látja a Hittel szerzője a magyarországi elmaradottság legfőbb okát? _____

Miben láttatja az ezzel foglalkozó szövegrészlet a liberális reformerek érdekegyesítési politikájának legfőbb akadályát? _____

Miért gondolja úgy Széchenyi, hogy a Hitel legfőbb ellenzői a magyar nemesek lesznek?

Miért hitelképtelen a magyar nemes? _____

Mit jelent az örökváltság fogalma, kik foglalkoznak a kérdéssel a korszakban?

Milyen gazdasági és milyen politikai problémára vet fényt a Lánchíd építése körül kialakult vita? _____

Milyen konkrét lépéseket tett az ipar és gazdaság fejlesztése érdekében Széchenyi, illetve Kossuth? _____

Milyen tulajdonságát emeli ki Széchenyi a nemességnek? _____

Mit jelent, és kinek a nevéhez kapcsolható a kétgarasos adó fogalma?

6/3

Értékelő lap a disputához

Név: _____

A mai vitában a _____ csoport álláspontja volt a meggyőzőbb számomra.

A vita során a számomra legmeggyőzőbb három gondolat a következő volt:

A vita végeredménye **EGYBECSENGETT / ELTÉRT** az én eredeti véleményemtől.
(A megfelelő aláhúzendó)

Véleményem szerint a csapatoknak az elmondottakon kívül feltétlenül említeniük kellett volna a következő érveket, illetve példákat:

Állító csapat:

Érvek: _____

Példák: _____

Tagadó csapat:

Érvek: _____

Példák: _____

A szereplők közül a(z) _____ csapaton belül _____ nek a teljesítményét értékelem a legjobbra, mert... _____
